

Edina Harbinja

**Moartea digitală, activele digitale
și confidențialitatea post-mortem**

Traducere de: Mihaela Durnescu și Octavian Rogojanu

Consultant de specialitate: Ioana Olaru

Titlul original: *Digital Death, Digital Assets and Post-Mortem Privacy*

Copyright © 2023, Edinburgh University Press Ltd

Copyright © 2025, Editura Solomon

Toate drepturile pentru prezenta ediție în limba română sunt rezervate Editurii Solomon.
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Solomon.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HARBINJA, EDINA

Moartea digitală, activele digitale și confidențialitatea post-mortem /

Edina Harbinja ; trad. de Mihaela Durnescu și Octavian Rogojanu ;

consultant de specialitate: Ioana Olaru. - București : Editura Solomon, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-9628-79-9

I. Durnescu, Mihaela (trad.)

II. Rogojanu, Octavian (trad.)

III. Olaru, Ioana (cons.)

004

34

Editura Solomon

Tel.: 0725.356.750

E-mail:

office@editurasolomon.ro

redactie@editurasolomon.ro

Websites:

www.editurasolomon.ro

www.e-drept.ro

www.taxnews.ro

Cuprins

Mulțumiri	vii
Lista cauzelor	ix
Lista actelor normative	xv
1 Introducere	1
2 Fundamente teoretice: proprietatea	20
3 Fundamente teoretice: autonomia, libertatea testamentară și confidențialitatea post-mortem	67
4 Rețele sociale	109
5 Jocuri, lumi și realități virtuale	156
6 E-mailuri	213
7 Concluzii	269
Bibliografie	285

Lista cauzelor

Cauze europene (Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene)

Bodil Lindqvist, cazul C-101/01 [2003] ECR I-12971	100
Dzhugashvili v Rusia [2014] ECHR 1448	85
Éditions Plon v Franța [2004] ECHR 200	85
Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening [2009] EUECJ (C-5/08)	122, 226
Putistin v Ucraina [2013] ECHR 1154	84
SAS Institute v World Programming C-406/10	170

Germania

Facebook Inc împotriva ULD, Az. 4 MB 11/13, 8 B 61/12 (Beschwerdebegründung ULD)	145
Facebook Ireland Limited împotriva ULD, Az. 4 MB 10/13, 8 B 60/12 (Beschwerdebegründung ULD)	145
Hamburg Dyke (1969) 22 NJW 309	35
Kammergericht, decizia din 31 mai 2017, Aktenzeichen 21 U 9/16 <i>https://www.berlin.de/gerichte/presse/pressemitteilungen-derordentlichen-gerichtsbarkeit/2017/pressemitteilung.596076.php</i> , accesat ultima dată la 30 ianuarie 2022; atacat în apel la BGH, 12 iulie 2018, Docket No III ZR 183/17	2, 98, 118

Regatul Unit

Antiquesportfolio.com Plc v Rodney Fitch & Co Ltd [2001] ECDR 5	123
Attorney-General v Blake [2001] 1 AC 268	50
Baker v Bolton (1808) 170 Eng Rep 1033 (KB)	89
Banks v Goodfellow (1870) 5 LR QB 549	80
Barker v Stickney [1919] 1 KB 121	47
Beker v Bolton (1808) 1 Camp 439	49, 207
Beswick v Beswick (1966) Ch 538	50
Boardman v Phipps [1967] 2 AC 46	219, 228, 241

Breen v Williams (1996) 186 CLR 71	241
Cadbury Schweppes Inc v FBI Foods Ltd [1999] 167 DLR (4th) 577	241
Cembrit Blunn Ltd, Dansk Eternit Holding A/S v Apex Roofing Services LLP, Roy Alexander Leader [2007] EWHC 111 (Ch)	225
Central Newbury Car Auctions Ltd v Unity Finance Ltd [1957] 1 QB 371	261
Chinn v Collins [1981] AC 533	38
Colonial Bank v Whinney (1885) 30 Ch D 261; (1886) 11 AC 426	44, 65
Coogan v News Group Newspapers Ltd and Mulcaire [2012] EWCA Civ 48	219, 241
Dean v MacDowell (1878) 8 Ch D 345	238-9
Dick v Yates [1881] Ch 6	226
Douglas v Hello! No 2 [2003] EWHC 786 (Ch); [2006] QB 125	241
Exchange Telegraph Co Ltd v Gregory & Co [1896] 1 QB 147	174
Express Newspapers Plc v News (UK) Ltd [1990] FSR 359 (Ch D)	225
Exxon Corp v Exxon Insurance Consultants International Ltd [1982] Ch 119	226
F v Wirral MBC [1991] 2 WLR 1132 (CA)	43
Fairstar Heavy Transport NV v Adkins [2012] EWHC 2952 (TCC); [2013] EWCA Civ 886	219-20, 245-6
Farquharson Bros v C King & Co Ltd [1902] AC 325	261
Farrow v Wilson (1869) LR 4 CP 744	50
Force India Formula One Team v 1 Malaysian Racing Team [2012] EWHC 616 (Ch)	220
Google v Vidal-Hall [2015] EWCA Civ 311	234
Henderson & Co v Williams [1895] 1 QB 521	261
Herbert Morris Ltd v Saxelby [1916] 1 AC 688 (HL)	238
Interlego AG v Tyco Industries Inc [1989] AC 217	225
Jeffrey v Rolls-Royce Ltd [1962] 1 AER 801	238
Kingdom of Spain v Christie, Manson & Woods Ltd [1986] 1 WLR 1120	43
Lewis v Secretary of State for Health [2008] EWHC 2196	85
Lord and Lady Perceval v Phipps 2 V & B 19	225
Low v Blease [1975] Crim LR 513	66
McGruther v Pitcher [1904] 2 Ch 306	47
Macmillan & Co v Dent [1907] 1 Ch 107	225
Manchester Airport plc v Dutton [2000] QB 133	51
Mercantile Bank of India Ltd v Central Bank of India [1938] AC 287	261
Moorgate Tobacco Co Ltd v Philip Morris Ltd (No 2) (1984) 156 CLR 414.....	241
Musical Fidelity Ltd v Vickers [2002] EWCA Civ 1989; [2003] FSR 50	225

National Provincial Bank Ltd v Ainsworth [1965] AC 1175	42
Newspaper Licensing Agency Ltd v Marks & Spencer plc [2001] UKHL 38; [2002] RPC 4	225
Newspaper Licensing Agency Ltd & Ors v Meltwater Holding BV & Ors [2010] EWHC 3099 (Ch); [2011] EWCA Civ 890	226
Nova Productions v Mazooma Games [2007] RPC 25	170
OBG v Allan [2007] UKHL 21; [2008] 1 AC 1	66, 241, 247
Olley v Marlborough Court Ltd [1949] 1 KB 532	132
Oxford v Moss [1978] 68 Cr App R 181	174
Paragon Finance plc v DB Thakerar & Co [1999] 1 All ER 400	37
Parker v South East Railway Company (1877) 2 CPD 416	132
Philip v Pennell [1907] 2 Ch 577	219
Pope v Curl (1741) 2 Atk 342	225
Rose v Information Services Limited [1978] FSR 254	226
SAS Institute Inc v World Programming Ltd [2013] RPC 17	224
Shaw v Commissioner of Metropolitan Police [1987] 1 WLR 1332	261
Shetland Times Ltd v Wills [1997] FSR 604	226
Sugden v Sugden [1957] 1 All ER 300	50
Taddy v Sterious [1904] 1 Ch 354	47
Temple Island Collections Ltd v New English Teas Ltd [2012] EWPCC 1	123
Tett Bros Ltd v Drake & Gorham Ltd [1928-1935] MacG Cop Cas 492 (Ch, 1934)	225
Torkington v Magee [1902] 2 KB 427	45
Univ of London Press, Ltd v Univ Tutorial Press, Ltd [1916] 2 Ch 601-	225
Walter v Lane [1900] AC 539	225
Your Response Ltd v Datateam Business Media Ltd [2014] EWCA Civ 281	247

Statele Unite

Advanced Computer Servs v MAI Systems, 845 F.Supp.356 (ED Va 1994)	224
Associated Press v KVOS, Inc, 80 F.2d 575 (9th Cir 1935)	240
Becker v Loew's, Inc, 133 F.2d 889 - Circuit Court of Appeals (7th Cir 1943)	226
Bragg v Linden Research, Inc, 487 F.Supp.2d 593 (ED Pa 2007)	163, 195
Burrow-Giles Lithographic Co v Sarony, 111 US 53 (1884)	122, 225
Carnival Cruise Lines, Inc v Shute, 499 US 585 (1991)	164
Carpenter v United States, 484 US 19, 26 (1987)	243
Corbett v Purdy, CC, 80 F.901	226
United States v Rodgers, 461 US 677, 706 (1983)	138
eBay v Bidder's Edge Inc, 100 F.Supp.2d 1058 (ND Cal 2000)	170

El du Pont de Nemours Co v Masland, 244 US 100, 102 (1917)	242
Electro-Craft Corp v Controlled Motion, Inc, 332 NW.2d 890, 897 (Minn 1983)	243
Evans et al. v Linden Research, Inc et al., No C-11-01078 DMR (United States District Court, ND Cal 20 November 2012)	165-6
Evans et al., Plaintiffs, v Linden Research, Inc et al., No C-11-01078 DMR (United States District Court, ND Cal 25 October 2013)	166
Fasching v Kallinger 510 A.2d (NJ Super Ct App Div 1986)	89
Feist Publications v Rural Telephone Service Company, Inc, 499 US 340 (1991)	225
Getaped.com, Inc v Cangemi, 188 F.Supp.2d 398, 62 USPQ.2d (BNA) 1030 (SDNY 2002)	124, 223
Glaser v St Elmo, CC, 175 F.276, 278	226
Grigsby v Breckenridge 65 Ky (2 Bush) 480 (1867)	228
Harper v Ranous, CC, 67 F.904	226, 227
Hendrickson v Cal Newspapers, Inc, 121 Cal Rptr (Ct App 1975)	89
IMED Corp v Systems Engineering Associates Corp, 602 So.2d (Ala 1992)	243
In re Ellsworth, No 2005-296, 651-DE (Mich Prob Ct 2005)	216-7
In re Request for Order Requiring Facebook, Inc to Produce Documents and Things, C 12-80171 LHK (PSG) (ND Cal 20 September 2012)	117
In re Scandalios, 2017-2976/A NY Surr Ct 2019	2
Intellectual Reserve, Inc v Utah Lighthouse Ministry, Inc, 53 USPQ.2d 1425 (D Utah 1999)	224
International News Service v Associated Press, 248 US 215, 250 (1918)	174
Kewanee Oil Co v Bicon Corp, 416 US 470 (1974)	244
Keystone Bituminous Coal Assn et al. v DeBenedictis, Secretary, Pennsylvania Department of Environmental Resources, et al., 480 US 470 (1986)	28
Kremen v Cohen, 337 F.3d 1024 (9th Cir 2003)	158
Lowry's Reports, Inc v Legg Mason, Inc, 271 F.Supp.2d 737 (D Md 2003)	224
MAI Systems v Peak Computers, 911 F.2d 511 (9th Cir 1993)	224
Mannion v Coors Brewing Co, 377 F.Supp.2d 444, 455 (SDNY 2005)	122
Marianne Ajemian, Co-administrator & Another v Yahoo!, Inc, 2013 WL 1866907 (Mass App Ct 2013)	219
Mazer v Stein, 347 US 201, 219 (1954)	59
Miller v Nat'l Broad Co, 232 Cal Rptr (Ct App 1986)	89
Moore v Regents of the Univ of Cal, 793 P.2d 479 (Cal 1990)	28
New Era Publications v Henry Holt & Co, 873 F.2d 576 (2d Cir 1989)	229

New York Times Co v Tasini, 533 US 483, 495 (2001)	59
Osgood v Allen, 18 Fed Cas No 10,603	226
Patten v Superior Talking Pictures, DC, 8 F.Supp.196	227
Peabody v Norfolk, 98 Mass 452 (1868)	243
People v Harris, 36 Misc 3d 613 (NY Crim Ct 2012)	118
People v Harris, 36 Misc 3d 868 (NY Crim Ct 2012)	119
Pittsburgh Athletic Co v KQV Broad Co, 24 F.Supp.490 (WD Pa 1938)	240
Pottstown Daily News Publishing Co v Pottstown Broad Co, 192 A.2d 657 (Pa 1963)	240
Precision Instrument Mfg Co v Auto Maint Mach Co, 324 US 806, 816 (1945)	59
Ruckelshaus v Monsanto Co, 467 US 986, 1002-3 (1984)	244
Salinger v Random House, 811 F.2d 90 (2d Cir 1987)	229
Stenograph LLC v Bossard Associates, Inc, 144 F.3d 96 (DC Cir 1998)	224
Storage Technology Corp v Custom Hardware Engineering & Consulting, Inc, 2004 US Dist LEXIS 12391 (D Mass 2004)	224
Theofel v Farley-Jones, 359 F.3d 1066 (9th Cir 2004)	117
Ticketmaster Corp, et al. v Tickets.com, Inc, No CV 99-7654 (CD Cal 27 March 2000)	170
Triad Systems v Southeastern Express Co, 64 F.3d 1330 (9th Cir 1995)	224
Twentieth Century Sporting Club v Transradio Press Service, Inc, 300 NYS 159 (NY Sup Ct 1937)	240
Warner Bros Pictures v Majestic Pictures Corp, 70 F.2d 310 (2d Cir 1934)	226
Williams v Walker-Thomas Furniture Co, 350 F.2d 445 (DC Cir 1965)	164

Lista actelor normative

Tratatate, Convenții și alte Documente

Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice din 9 septembrie 1886 (forma actualizată)	33
Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene 2007/C 303/01	234
Directiva Consiliului 93/98/CEE din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe [1993], JOUE L290/9	223
Directiva 85/577/CEE pentru protecția consumatorilor în ceea ce privește contractele negociate în afara spațiilor comerciale, JOUE L 372/31	197
Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, JOUE L 281/31	100, 127
Directiva 97/7/CE privind protecția consumatorilor în cazul contractelor la distanță, JOUE L 144/19	197
Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe [2006], JOUE L 372/12	222
Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE și a Directivei 1999/44/CE și de abrogare a Directivei 85/577/CEE și a Directivei 97/7/CE, JOUE L 304/64	196-7
Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 1950	84
Acordul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 14 aprilie 1891 (versiunea actualizată)	33
Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale din 20 martie (versiunea actualizată)	33
Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind stabilirea unor norme armonizate referitoare la inteligența artificială (Actul privind Inteligența Artificială) și de modificare	

a unor acte legislative ale Uniunii, Bruxelles, 21.4.2021, COM(2021) 206 final, 2021/0106(COD)	274
Regulamentul (UE) 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și crearea unui certificat european de moștenitor, JOUE L 201/107	281
Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul General privind Protecția Datelor - GDPR) JOUE L119/1	101, 234, 282
Aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală	33
Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene	32
Tratatul OMPI privind dreptul de autor	33
Tratatul OMPI privind interpretările, execuțiile și fonogramele	33
Franța	
Codul civil (Legea din 19 februarie 2007)	39
Legea nr. 2016-1321 din 7 octombrie 2016 pentru o Republică digitală	94
Germania	
Legea privind mărcile din 25.10.1994. BGBl. I S. 127	35
Legea brevetelor din 16.12.1980. BGBl. 1981 I S. 1	35
Legea dreptului de autor (Urheberrechtgesetz) din 9.9.1965. BGBl. I S. 1273	35
Irlanda	
Legea privind protecția datelor, Nr. 7 din 2018	146
Italia	
Codul italian privind protecția datelor (Decretul legislativ nr. 196/2003)	96
Spania	
Legea 10/2017 din 27 iunie privind testamentul digital și modificarea cărților II și IV din Codul civil al Cataloniei	97

Regatul Unit

Legea privind administrarea moștenirilor din 1925 cap. 23	279-80
Legea privind administrarea justiției din 1982 cap. 53	89
Legea privind procedura judiciară generală din 1854 cap. 125	44
Regulamentul din 2013 privind contractele încheiate cu consumatorii (informare, anulare și taxe suplimentare), nr. 3134	197
Legea drepturilor consumatorilor din 2015 cap. 15	197
Legea drepturilor de autor, desenelor și brevetelor din 1988 cap. 48-124, 221, 223, 227	
Regulamentul privind drepturile de autor și drepturile conexe din 1996, nr. 2967	223
Legea privind protecția datelor din 1998 cap. 29	127
Legea privind protecția datelor din 2018 cap. 12	101, 282
Legea privind discriminarea pe motiv de dizabilitate din 1995 cap. 50	89
Regulamentul privind durata dreptului de autor și a drepturilor asupra interpretărilor și prestațiilor artistice din 1995, nr. 3297	222
Legea privind impozitul pe moșteniri din 1984 cap. 51	49
Legea privind proprietatea din 1925 cap. 20	42
Legea privind reforma juridică (dispoziții diverse) din 1934 cap. 41	49, 89, 207
Legea privind relațiile rasiale din 1976 cap. 74	89
Legea privind discriminarea sexuală din 1975 cap. 65	89
Legea succesiunii în Scoția din 1964 cap. 41	49
Legea privind furtul din 1968 cap. 60	42
Legea privind fiducia din 1925 cap. 19	42
Legea privind fiducia din 2000 cap. 29	42
Regulamentul privind clauzele abuzive în contractele cu consumatorii din 1999, nr. 2083	197
Legea testamentelor din 1837 cap. 26	49
Statele Unite	
Codul civil al Californiei	198
Legea privind spionajul economic din 1996	244
Legea privind confidențialitatea comunicațiilor electronice (Titlul 18 USC § 2510 și următoarele)	154, 217
Legea privind protecția vieții private după deces din 2015	91
Legea privind reglementarea activităților de supraveghere din 2000 cap. 23	138
Sinteza principiilor răspunderii civile delictuale, ediția a doua, 1977	89, 90, 234

Sinteza principiilor dreptului de proprietate (servituți) (ediția a treia) din 2000	202
Sinteza principiilor concurenței neeloiale (ediția a treia, 1993) § 39 comentariul b	243
Sinteza principiilor răspunderii civile delictuale din 1939 § 757	242
Legea-cadru revizuită privind accesul fiduciar la activele digitale din 2015	11, 92
Codul comercial-cadru (modificat în 2003)	164
Legea-cadru privind accesul fiduciar la activele digitale din 2014	7, 91
Legea-cadru privind tutela și procedurile de protecție din 2017	91
Legea-cadru privind procura (mandatul) din 2006	91
Codul-cadru privind procedurile succesoriale (1969) (ultima modificare sau revizuire în din 2010)	91
Legea-cadru privind secretele comerciale (modificată în 1985) 14 ULA 529	242, 244
Codul-cadru privind fiducia (trust-ul) din 2000	91
Codul SUA privind dreptul de autor (Titlul 17 USC)	120-3, 221-3, 227-8

1

Introducere

Au trecut aproape douăzeci de ani de când problema activelor și a morții digitale a fost discutată pentru prima dată în mass-media. Cu toate acestea, legislația este încă destul de neclară în majoritatea statelor. În 2005, în SUA a fost pronunțată o hotărâre, *In re Ellsworth*¹, în care familia unui pușcaș marin american, Justin Ellsworth, ucis în Irak, a cerut acces la e-mailurile stocate în contul Yahoo! al acestuia. Yahoo! a refuzat, invocând condițiile sale de utilizare, care interziceau accesul oricărui terți în caz de deces. Yahoo! a susținut că legea îi interzice să dezvăluie comunicările personale ale utilizatorilor decedați fără o hotărâre judecătorească. Familia a susținut că, în calitate de moștenitori ai acestuia, ar trebui să li se acorde acces la e-mailurile lui Justin și la contul său, la e-mailurile primite și trimise de el, ca la ultimele sale cuvinte. Pe de altă parte, Yahoo! avea o politică de non-supraviețuire și exista riscul ca acest cont al lui Ellsworth să fi fost șters definitiv. Judecătorul a permis Yahoo! să aplice politica sa de confidențialitate și a refuzat transferul credențialelor contului. În schimb, a ordonat Yahoo! să permită accesul la conținutul contului defunctului prin furnizarea către familie a unui CD care să conțină copii ale e-mailurilor acestuia. Mass-media a relatat că Yahoo! a furnizat inițial e-mailurile primite de Justin Ellsworth pe un CD și, după ce familia s-a plâns din nou, ar fi trimis și copii pe hârtie ale e-mailurilor².

¹ No 2005-296, 651-DE (Mich Prob Ct 2005).

² A. Kulesza, "What happens to your Facebook account when you die?" *Blog* (3 februarie 2012), <http://blogs.lawyers.com/2012/02/what-happens-to-facebook-account-when-you-die/>; comunicat al Associated Press, <http://www.justinellsworth.net/email/ap-apr05.htm> (21 aprilie 2005), accesat ultima oară la 30 ianuarie 2022.

Într-un caz mult mai recent din Germania, părinții unei fete de cincisprezece ani care se presupune că s-ar fi sinucis au vrut să acceseze contul și mesajele private pentru a înțelege motivul pentru care s-a întâmplat totul. Facebook a refuzat să acorde părinților accesul la contul de Facebook al fiicei decedate, susținând că obligația sa de confidențialitate se aplică atât în ceea ce o privește, cât și în privința persoanelor ei de contact³. Curtea de Apel din Berlin a menținut decizia Facebook, dar Curtea Federală de Justiție a anulat-o, aplicând legea și principiul succesiunii universale (și anume acela că moștenitorii „își asumă poziția celui decedat” pentru toate drepturile și obligațiile sale)⁴.

Un alt caz din SUA, *In re Scandalios*⁵, privește pe Ric Swezey, care a murit pe neașteptate în 2017. Testamentul său nu l-a autorizat în mod explicit pe soțul său, Nicholas Scandalios, pentru a-i accesa activele digitale, inclusiv multe fotografii de familie din contul său Apple. Deloc surprinzător, termenii și condițiile Apple iCloud precizau că „*orice drept legat de ID-ul dumneavoastră Apple sau cu privire la conținutul contului dumneavoastră se stinge la data decesului dumneavoastră*”, cu excepția cazului în care este cerut altfel de lege. Cu toate acestea, Instanța din New York (*New York County Surrogate's Court*) a ordonat Apple să dea soțului decedatului și executorului acces la contul Apple al defunctului. În 2015, într-un caz similar din Marea Britanie, lui Rachel Thompson i s-a refuzat accesul la telefonul defunctului ei soț, fotografiile și videoclipurile de familie rămânând blocate. Rachel voia să aibă acces la contul soțului ei și să partajeze fotografiile și videoclipurile cu fiica lor. Apple a refuzat această cerere, arătând că va permite accesul doar dacă va primi un ordin judecătoresc în acest sens. Un judecător de la Central London County

Court a emis un ordin în acest sens în 2019⁶. Judecătorul a comentat faptul că legea ar trebui revizuită, pentru a putea oferi claritate în cazurile viitoare, care vor fi probabil numeroase.

Am văzut numeroase alte cazuri în instanță și știri relatate în media care seamănă cu cele de mai sus. Recent, mass-media occidentală a relatat un număr crescând de cazuri care implică crearea de informații trucate (*deep fakes*) și chatbot-uri ale decedaților, ceea ce a provocat câteva îngrijorări pe Twitter și a stârnit un interes parțial în acest domeniu. De asemenea, a amintit unora de episodul Black Mirror „Be Right Back”⁷ și de toate problemele etice, juridice și sociale pe care le-a ilustrat atât de bine⁸.

Această carte abordează problemele legale și etice cheie ilustrate în scenariile de mai sus sau în altele asemenea. Ea reprezintă prima cercetare academică cuprinzătoare în privința transmiterii activelor digitale pentru cauză de moarte în Marea Britanie și în lumea largă⁹. De asemenea, cartea se bazează pe cele mai relevante cercetări legate de moartea digitală și procesul morții în științele umaniste și cele sociale¹⁰.

Pentru a atinge acest obiectiv general, în capitolele 2 și 3 voi prezenta cadrul teoretic al cărții. În capitolul 2, voi discuta despre teoria și doctrina proprietății, iar în capitolul 3 accentul se va muta asupra considerentelor privind autonomia, libertatea testamentară și confidențialitatea post-mortem. Acest lucru îmi va permite să stabilesc un context adecvat și fundamentat

³ BBC News, 'Facebook ruling: German court grants parents rights to dead daughter's account', *BBC News* (12 iulie 2018), <https://www.bbc.com/news/world-europe-44804599>, accesat ultima oară la 30 ianuarie 2022.

⁴ Kammergericht, Urteil vom 31. Mai 2017, Aktenzeichen 21 U 9/16, <https://www.berlin.de/gerichte/presse/pressemitteilungen-der-ordentlichen-gerichtsbarkeit/2017/pressemittei-lung.596076.php>, accesat ultima oară la 30 ianuarie 2022; apelată la BGH, 12 iulie 2018, Dosar No III ZR 183/17.

⁵ 2017-2976/A NY Surr Ct 2019.

⁶ Mark Bridge, 'Widow wins long battle for iPhone family photos', <https://www.thetimes.co.uk/article/widow-wins-long-battle-for-iphone-family-photos-h7mv9bw7t>, *Times* (19 mai 2019), accesat ultima oară la 30 ianuarie 2022.

⁷ Sezonul 2, Episodul 1, 11 februarie 2013. Serial disponibil actualmente pe Netflix și More4.

⁸ Pentru comentariu, vezi L. Edwards, E. Harbinja, "Be right back": What rights do we have over post-mortem avatars of ourselves?, in L. Edwards, B. Schafer, E. Harbinja (eds), *Future Law: Emerging Technology, Regulation and Ethics* (Edinburgh University Press 2020).

⁹ E. Harbinja, *Legal Aspects of Transmission of Digital Assets on Death* (lucrare de doctorat, Universitatea din Strathclyde 2017).

¹⁰ M.H. Jacobsen (ed.), *Postmortal Society: Towards a Sociology of Immortality* (Routledge 2017); R. Kastenbaum, *On Our Way: The Final Passage through Life and Death (Life Passages)* (University of California Press 2004); C. Öhman, L. Floridi, 'The political economy of death in the age of information: A critical approach to the digital afterlife industry' (2017) 27 *Minds & Machines* 639.

solide pentru studiile de caz din Capitolele 4, 5 și 6 și să ofer sugestii și soluții în Capitolul 7.

Prima parte a cărții este, așadar, în primul rând teoretică, analizând teoriile și doctrinele proprietății, autonomiei, sferei private post-mortem, confidențialității și nemuririi digitale, acestea fiind întrebările cheie la care trebuie să răspundem înainte de a examina detaliat moștenirea digitală, precum și natura juridică a activelor digitale¹¹. Analiza noțiunii de „proprietate” este vitală dintr-un motiv fundamental. Trebuie stabilit clar de la bun început dacă un activ digital poate fi inclus în categoria proprietății. Dacă un activ poate fi considerat proprietate a utilizatorului decedat, atunci acest activ face parte dintr-un patrimoniu și, în majoritatea țărilor, se transmite pentru cauză de moarte. Același lucru este valabil și pentru Proprietatea intelectuală (IP) (în primul rând, dreptul de autor), considerată o subcategorie a proprietății. Chiar dacă am respinge clasificarea IP drept proprietate, protecția dreptului de autor se transmite pentru cauză de moarte și se întinde pe o perioadă de șaptezeci de ani post-mortem în majoritatea țărilor occidentale. Dacă protecția drepturilor de autor a fost armonizată într-o mare măsură în aceste jurisdicții, concepțiile doctrinare și normative asupra proprietății pot varia în funcție de jurisdicții, îndeosebi în cele de tip anglo-saxon și continental-european. Această lipsă de armonizare este vitală, întrucât activele digitale sunt îndeobște localizate în spații transnaționale, de exemplu, pe un server aflat fizic în Irlanda, deținut de o companie din SUA și accesat și realizat de către utilizatori din jurisdicții diferite.

În schimb, dacă un activ digital nu reprezintă obiect al proprietății, atunci am putea avea de-a face cu un aspect al confidențialității post-mortem, pe care am început să-l dezvoltăm mai devreme în lucrările

¹¹ Suplimentar la literatura menționată mai sus cu privire la moarte și procesul legat de aceasta, teoria se bazează parțial pe justificări-cheie cu privire la proprietate și atributele acesteia din lucrările lui Bentham, Locke, Hegel, Radin, Honoré, Hohfeld, Penner, Bridge și Marx. În ceea ce privește autonomia și sfera privată, autorii principali pe care cartea îi ia în considerare sunt: Mill, Locke, Bentham, Rawls, Hegel, Henkin, Cohen, Nissenbaum, Schwartz, Samuelson, Desai, Edwards, Schafer, Floridi și Bernal. În ceea ce privește confidențialitatea post-mortem, mi-am construit lucrarea pe propria activitate din acest domeniu, precum și pe lucrările lui Birnback, Desai, Edwards, Buitelaar și Malgieri.

mele, referindu-mă la teoriile autonomiei, confidențialității și protecției datelor¹². Acest concept este apoi folosit ca bază pentru un nou concept de confidențialitate post-mortem, care include concepții filozofice despre corpul informațional, cercetare sociologică în jurul nemuririi digitale și evoluții tehnologice ale inteligenței artificiale (AI)¹³.

Voi testa apoi aceste teorii și probleme de drept contractual și drepturi de autor pe studii de caz privind activele digitale. Activele digitale includ o mare varietate de active, iar numărul lor crește odată cu dezvoltarea noilor tehnologii (conturi de afaceri, e-mailuri, rețele sociale, jocuri, date personale, nume de domenii, monede virtuale etc.). Datorită numărului și caracteristicilor lor, se susține că nu ar fi viabil să se analizeze nici natura lor juridică și, pe cale de consecință, nici transmiterea pentru cauză de moarte a tuturor acestor bunuri diferite. Prin urmare, folosind cadrul teoretic ce va fi expus în următoarele două capitole, cartea analizează cele trei tipuri de active dintre cele obișnuite și utilizate pe scară largă, adică e-mailuri, rețele sociale și lumi și jocuri virtuale (realități virtuale). Nu vom analiza aici dacă aceste active sunt cele mai valoroase din punct de vedere economic sau dacă vor continua să fie la fel de semnificative pe măsura dezvoltării tehnologiei. În schimb, exemplele sunt alese pentru importanța lor actuală, gradul de utilizare, baza de utilizatori și complexitățile legate de natura lor juridică. Aceste active sunt, probabil, intrinsec împletite în viața de zi cu zi a unui utilizator obișnuit și, din moment ce punctul de greutate al cărții este axat pe utilizatori, și nu pe afaceri, atunci exemplele sunt adecvate. Am analizat deja aspecte ale transmiterii activelor digitale alese în lucrările mele anterioare¹⁴. Această carte va aprofunda această

¹² În special, E. Harbinja, ‘Post-mortem privacy 2.0: Theory, law and technology’ (2017) 31, *International Review of Law, Computers & Technology* 26; Harbinja, *Legal Aspects* (n 9).

¹³ E. Harbinja, ‘The “new(ish)” property, informational bodies, and postmortality’, în M. SavinBaden and V. Mason-Robbie (eds), *Digital Afterlife: Death Matters in a Digital Age* (Taylor & Francis 2020) 89-106.

¹⁴ E. Harbinja, ‘Virtual worlds – a legal post-mortem account’ (2014) 11:3 *SCRIPTed* 273; E. Harbinja, ‘Virtual worlds players – consumers or citizens?’ (2014) 3(4), *Internet Policy Review* 1; E. Harbinja, ‘Legal nature of emails: A comparative perspective’ (2016) 14, *Duke Law and Technology Review* 227; E. Harbinja, ‘Social media and death’, în L. Gillies and D. Mangan (eds), *The Legal Challenges of*

cercetare, va actualiza și consolida constatări și recomandări și va oferi noi elemente teoretice și considerații practice în interiorul unui cadru juridic mai coerent.

Cartea va oferi argumente teoretice pentru confidențialitatea post-mortem și cea pe termen lung după deces [*acești termeni referindu-se la protecția vieții private și a datelor personale după decesul unei persoane, analizând anumite aspecte atât imediat după moarte (post-mortem), cât și pe termen lung după aceasta* – n.trad.], sugestii pentru reforme legislative, soluții și dezvoltări tehnologice și sfaturi practice pentru utilizatori. Aceste argumente, precum și cadrul lor pot fi folosite pentru a testa noi tipuri de active digitale, natura lor juridică și transmiterea lor pentru cauză de moarte. Vor fi luate în discuție dreptul penal și competența internațională în acest caz, fără ca acestea să reprezinte o preocupare principală pentru carte, deoarece aceste domenii merită discuții și analize aprofundate, separate.

1.1 Conceptul și valoarea activelor digitale

Noțiunea de „active digitale” este un fenomen relativ nou, lipsit de o definiție juridică propriu-zisă, existând diverse înțelesuri atribuite acesteia. Din perspectiva unui neprofesionist, activele digitale ar putea fi orice valoare online, orice bun (cont, dosar, document, amprentă digitală) care are un atașament personal, economic sau social față de un individ. Însă definiția juridică are nevoie de ceva mai multă precizie. Definirea, precum și stabilirea naturii juridice sunt esențiale pentru a permite o reglementare juridică adecvată. Până acum au fost câteva încercări de a defini și clasifica activele digitale. Majoritatea definițiilor sunt inductive și încearcă să teoretizeze pornind de la activele existente online, încercând să facă generalizări și clasificări adecvate. Mulți autori utilizează alternativ termenii „active virtuale” și „active digitale”. În această carte, pentru precizie și consecvență, termenul „active digitale” va fi folosit ca termen-umbrelă, cu excepția cazului în care se specifică altfel. Termenul „active virtuale” va fi rezervat pentru Capitolul 5 și pentru considerații cu privire la activele din lumile virtuale.

Social Media (Edward Elgar 2017); E. Harbinja, ‘Emails and death: Legal issues surrounding post-mortem transmission of emails’ (2019) 43(7), *Death Studies* 435.

Până acum, una dintre cele mai cuprinzătoare definiții a fost oferită de Cahn. Ea clasifică activele digitale în următoarele: active personale („de obicei stocate pe un computer sau smartphone sau încărcate pe un site web, inclusiv fotografii, videoclipuri sau chiar liste de redare muzicale”¹⁵), active ale rețelelor sociale („inclusiv site-uri web precum Facebook și Twitter, precum și conturi de e-mail”¹⁶), active financiare („conturi bancare, conturi Amazon, Pay-Pal, conturi pe alte site-uri de cumpărături sau sisteme on-line de plată a facturilor”¹⁷ și monedele virtuale) și conturi de afaceri (care „includ în general adresele clienților și informațiile despre pacienți”¹⁸). Perrone acceptă și utilizează această clasificare¹⁹.

Datorită caracteristicilor lor unice, unele active ar putea fi incluse în toate aceste categorii. Un exemplu îl constituie notorietatea sau urmărirea pe eBay sau Instagram, un fapt personal, dependent de interacțiunile sociale (feedback-ul utilizatorului), legat de un cont de afaceri și care aduce beneficii financiare. Odată cu integrarea sporită a serviciilor online, multe platforme includ acum toate aceste categorii simultan. De exemplu, Gmail, platforma de e-mail a Google, ar putea fi utilizată în scopuri comerciale, pentru stocarea fotografiilor și videoclipurilor (conectate la Google Drive, serviciul de stocare în cloud al Google), cu rol de rețea socială (deoarece este conectat la Google+, site-ul rețelei sociale Google) și ca sistem de plată (cu opțiunea recentă de a trimite bani prin Gmail, pentru utilizatorii serviciului Google Wallet în SUA și Marea Britanie). Prin urmare, este dificil uneori să separăm și definim categoriile de active digitale.

O altă clasificare plasează activele digitale în următoarele categorii: acces la informații, active digitale tangibile, active digitale intangibile și metadata²⁰. Informațiile de acces includ numere de cont și informații de conectare, care, potrivit lui Haworth, nu sunt active în sens strict,

¹⁵ N. Cahn, ‘Postmortem life on-line’ (2011) 25 *Probate & Property* 36, 36-7.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ M. Perrone, ‘What happens when we die: Estate planning of digital assets’ (2012/13) 21, *CommLaw Conspectus* 185.

²⁰ S. Haworth, ‘Laying your online self to rest: Evaluating the Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act’ (2014) 68, *University of Miami Law Review* 535, 538.

deoarece acestea doar permit accesul către alte active. Pe de altă parte, activele digitale tangibile sunt proprietăți digitale, deținute într-o formă definibilă, care sunt susceptibile de a fi transferate și convertite în active fizice (fotografii, documente, e-mailuri, solduri ale conturilor bancare online, nume de domenii, postări pe blog)²¹. Mai mult, activele digitale intangibile sunt cel mai greu de conceptualizat, răspândite pe Internet în volume și probabil că ar trebui să fie șterse sau închise („Like”-uri pe Facebook, profiluri ale siturilor web, comentarii, recenzii). În cele din urmă, potrivit lui Haworth, metadatele („datele despre date”, istoriile, datele șterse, codul, etichetele de locație etc.) experimentează probleme similare cu activele intangibile, fiind și mai greu de găsit și de accesat²². De aceea, în opinia ei, doar categoria activelor digitale tangibile sunt, *stricto sensu*, active ale proprietății digitale.

Această categorisire este destul de problematică. În primul rând, majoritatea activelor clasificate ca tangibile prin această definiție nu vor fi niciodată convertite într-o formă fizică, offline. Fișierele-jurnal și metadatele cu greu pot fi concepute ca fiind active digitale, deoarece acestea sunt doar proprietăți ale unui sistem subadiacent, și nu ceva care are o valoare și existență individuală și independentă. Metadatele semnaleză unele proprietăți ale altor date și sunt derivate din acestea, iar datele de logare servesc ca instrument oferit de furnizorii de servicii utilizatorilor pentru a avea acces la celelalte bunuri ale lor. Ca o notă marginală, metadatele sunt valoroase pentru furnizorii de servicii, deoarece le furnizează o analiză critică și le conturează comportamentele utilizatorilor. Prin urmare, definiția lui Haworth este problematică, la fel ca acelea ale lui Hopkins și Băbeanu și colab., care susțin că metadatele, o parte valoroasă de date, pot reprezenta, de asemenea, un tip de activ digital și pot ajuta la detectarea și găsirea altor active digitale²³.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, 539.

²³ J.P. Hopkins, ‘Afterlife in the cloud: Managing a digital estate’ (2013) 5, *Hastings Science and Technology Law Journal* 210, 211; D. Băbeanu et al., ‘Strategic outlines: Between value and digital assets management’ (2009) 11, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica* 318, 319.

O definiție mai generală începe cu definirea termenilor care delimitează noțiunea de „active digitale”. De exemplu, *Oxford English Dictionary* definește digital ca „semnale, informații sau date: reprezentate printr-o serie de valori discrete (de obicei numerele 0 și 1), în general pentru stocarea electronică sau pentru prelucrare”²⁴. În mod similar, „virtual” este definit ca ceva „care apare sau există în primul rând online” sau „fiind simulat pe un computer sau într-o rețea de calculatoare”. În conformitate cu această definiție, „activele virtuale sunt informațiile electronice stocate pe un computer sau printr-o tehnologie legată de un computer”²⁵. Hopkins definește un activ digital ca fiind un activ care „există doar ca o codificare numerică exprimată în formă binară” sau „orice alte informații stocate electronic”²⁶. În mod important, așa după cum a remarcat pe bună dreptate Haworth, orice definiție a activelor digitale trebuie să fie atât cuprinzătoare (pentru a cuprinde inovațiile online), cât și suficient de clară pentru ca toată lumea să o poată înțelege²⁷.

US Uniform Law Commission Fiduciary Access to Digital Assets Committee a propus o definiție atotcuprinzătoare a proprietății digitale într-un prim proiect²⁸, care includea atât activele digitale, cât și conturile

²⁴ *Oxford English Dictionary* (OED) (online edn, Oxford University Press 2016), <http://www.oed.com/>, accesat ultima oară la 1 august 2021.

²⁵ American Law Institute, American Bar Association Continuing Legal Education ‘Representing estate and trust beneficiaries and fiduciaries: Virtual assets’, *ALI-ABA Course of Study* (14-15 iulie 2011) 1, http://www.cobar.org/repository/Inside_Bar/TrustEstate/SRC/Virtual%20Asset%20Subcommittee%20Research%20%231.pdf, accesat ultima oară la 1 august 2021.

²⁶ Hopkins (n 23) 202. Vezi, similar, N. Dosch, ‘Overview of digital assets: Defining digital assets for the legal community’, *Digital Estate Planning* (14 mai 2010), care definește activul digital ca fiind „orice fișier de pe computer deținut într-o unitate de stocare sau site web și orice cont on-line sau pe bază de abonament”. Conner acceptă și folosește această definiție. Vezi J. Conner, “Digital life after death: The issue of planning for a persons’s digital assets after death” (2010-11), 3, *Estate Planning and Community Property Law Journal* 301, 303

²⁷ Haworth (n 20) 3.

²⁸ National Conference of Commissioners on Uniform State Laws, Drafting Committee on Fiduciary Access to Digital Assets, ‘Fiduciary Access to Digital Assets Act’ (15-16 februarie 2013 Drafting Committee Meeting), <http://www.uniformlaws.org/>